
robert nye

elbeszélése

Robert Nye örök mesterónék, saját bevallása szerint Rabelais-t tekinti, formában és tartalomban egyaránt. Véleményét kritikusai is alátámasztják, a írásainak energikusságát, nagy (időnként vad) csapongásait, célzásainak közemberiességet és szkatologikus fantáziáját is ennek tulajdonítjuk.

Nye 1939-ben született Londonban, szabadfoglalkozású író. A The Scotsman költészeti szerkesztője, a The Times költészeti kritikusa. Ezenkívül regények, elbeszélések, gyerekkönyvek, drámák, rádiójátékok és versek szerzője. Regényei: **Doubtfire** 1967, **The Tales I Told My Mother** (A mesék, amiket anyámnak mondtam), 1969, **Falstaff** 1976, **Merlin** 1978, és **Out of the World and Back Again** (a világon kívül és visszatérve) 1978.

A képzelet írója. Illetve inkább költő, aki a próza közegét saját elképzelései szerint szabadon formálja úgy, hogy megnyitja a próza kapuit a költészet számára.

ki világosítsa fel a gyereket?

-Ideje lenne, - szólalt meg Nagyi -, hogy a gyerek végre megtudja. Főlnéztem a kirakós játékból, amivel éppen babráltam. El voltam rá készülve, hogy megzavarnak. A "Raleigh ifjúsága" 1250 darabból áll, és miután három teljes délután rakosgattam, éppen ebben a pillanatban fedeztem fel, hogy a tengerész ujjá már kezdettől fogva hiányzott.

A Nagynama hintaszékében háttal ült nekünk. Szeptember volt, és a francia ablakon túl a nap rásütött a begóniákra. Ebben az órában Nagyinak - szokása szerint - felolvasnia kellett volna az újság kedvenc rovatait: a halálozást, a születést, a házasságit és az adásvétel rovatot.

Szeretett újsággal az ülésben üldögélni, amelyet ilyenkor mintegy pletyka-kötényként viselt, és szerinte érdekes részletekkel traktálni minket. Időnként Anya csettintett a nyelvével, amikor Nagyi hangja megváltozott egy név, vagy egy ár kimondásának erejéig, de nem hiszem, hogy valaha is igazán odafigyelt volna.

- 10 éves - szólalt meg ismét Nagyi, - már elég idős hozzá.

Lehet, hogy azok a virágok nem is begóniák voltak, de nekem tetszett ez a szó. Még most is tetszik, bár úgy gondolom, hogy mulatságos. Akkor nem találtam annak. Gyerekkéntnek úgy hangzott, mint valamiféle kezdet, vagy egy olyan darab, amit egy sápadt, mégis élettel teli lány játszik a zongorán, akinek a nehezebb részeknél kereszteznie kell a kezét. Nagynak határozott véleménye volt a virágokról. Valamivel később, amikor szennettel írtam a saját tükröképe iránt szerelemre lobbanó görög ifjúról, Nagyi ragaszkodott hozzá, hogy úgy említsük, mint verset a nárciszokról. A kerti virágokat begóniáknak hívta, így aztán azok begóniák is voltak. Az özvegy Nagyi jellemes asszony volt.

- Amikor az én Robertem 10 éves volt, már Valparaisóba hajózott. - És háromszor mászott fel az árbóc csúcsára - gondoltam. - És háromszor mászott fel az árbóc csúcsára - mondta Nagyi. - Viharban, - tette hozzá. Amire én hirtelen nem is gondoltam.

Anya költött, és nem szólt semmit. Szemét mereven a TV képernyőjére függesztette, ahol éppen egy szív-műtétet mutattak. A cigaretta remegett az alsóajkán. Nyilván azt gondolta, hogy Nagyi még mindig a "Southend Standard"-ból olvas fel. Berúgtam a divány támlája mögé a hiányzó ujjért. A hintaszék megállt.

- Lehát mondd meg nekem, - szólalt meg Nagyi - milyen lépéseket szándékszol tenni?

Ugkok cikáztak át a TV képernyőjén, megakadályozva Anyát abban, hogy kiélvezhesse az első műtéti vágást. Még kötéséről is leejtett egy szemet.

Ez a Freeman már megint kivette a Blackand Decker-jét - mondta. - Be kellene tiltani ezeket a szerkenytyűket. - Anya nyugodt asszony volt, mindössze arról volt szó, hogy különösen érdeklődött a Tv-ben bemutatott műtétek iránt. Nyugodtan kötött tovább, fölszedte a leejtett szemet.

- Lépéseket? - kérdezte.

- Az apja dolga lenne, - mondta Nagyi. - Jobb lenne, ha ő csinálná, nem? Ez férfidolog.

Anya elfordította a tekintetét arról, amit Freeman úr B.D.-je művelt a műtőasztalon. Nagyra nézett. Észrevettem ezeket a pillantásokat.

- Az apja dolga - mondta Anya és akkorát felintott, hogy a kezében lévő kütőre hűpitőként hullott a cigaretta hamuja. - Feltétlenül rá kell bízunk.

Így történt, hogy a következő pénteken, vacsora után Apa fölötta a kalapját, és elvitt engem sétálni. Ez, nyugodtan mondhatom, meglepetésként ért, még akkor is. Lőcsőr is. Apát nem lehetett valami gyakran kalappal látni, mivel éppen korpásodás ellen kezelték. Másodszor, nem emlékszem, hogy valaha is elvitt volna sétálni, még akkor sem, amikor hazajött a háborúból, és Nagyí azt mondta, hogy mi nyertük meg. Bár, hogy igazságosak legyünk Apával, meg kell említenem, hogy akkor egy egész tábla tejcsokoládét adott nekem, de sétálni azért csak nem vitt el.

Ez viszont igazán hosszú séta volt. Lementünk a Valkyrie utcán, majd végig a Westcliff sugárúton a Pritwell sugárúton és a Thorpe Bay sugárúton. Majd fölmentünk a Chalkwell Park úton, és megkerültük a parkot, a krikettpályát, a golfpályát és az Emlékezés Kertjét. Nem emlékszem, hogy bármire is konkrétan gondoltam volna, kivéve persze azt, hogy milyen büszkének kellene lennem, hogy Apával sétálhattam és arra, hogy milyen boldog voltam, hogy nem esett az eső és arra, hogy egy barátom sem látott minket. Nos, hát itt vagyunk. Apa és fia sétálnak egy szép szeptemberi péntek estén, mint két férfi, lépteiket egymáshoz igazítva, éppúgy, mint az "Élet Jones-ékkal"-ban, vagy mint Ábrahám és Izsák, úgy, ahogy egy rendes családhoz illik.

Amikor megkerültük a krikettpályát, és odaértünk az Emlékezés Kertjéhez, az előbbi gondolatom kiegészült azzal a megfigyeléssel, hogy a nap rásüt a begóniákra. Ezek valószínűleg valódi begóniák voltak, mert hallottam, amikor Nagyí gratulált hozzájuk az öreg Mosolygónak, a parkőrnek, és ő nem tagadta, hogy azok voltak.

APA nem szült semmit az egész úton, csupán visszafelé vett egy mély lélegzetet a Chalkwell Park úton, köszörült egyet a torkán a Thorpe Bay sugárúton és a Pritwell sugárúton, aztán még

egyszer a Westcliff sugárúton. Végig, ahogy a Walkyrie utcán haladtunk felfelé, küsszörülte a lorkát és mélyeket lélegzett, mintha beszédigetéshez készülődött volna. Hamarosan kiderült, hogy nem beszédigetéshez készülődött, hanem egy kis testgyakorláshoz. Ahogy behértünk a 46-os szám kertjében lévő díszfenyővel egy vonalba, meggyorsította lépteit. Én is így tettem. Apa a szeme sarkából gyilkos pillantásokat lövellt felém. Sikertült lépteit még vagy 2-3 centivel megnyújtani. Már szinte beszédre ment előttem, kezét, lábát majd elszórta, így mentünk végig a Cranleigh utcán a háznak felé. Én átmentem üggetésbe, majd futásba, hogy egyáltalán lépést tudjak tartani vele. Nem sikerült. Elszárguldozt előlem. A kalapja leesett és begurult az arokba, de ekkor sem állt meg. Egy lámpaoszlophi távolságra járt előttem, amikor a kerti kapuhoz ért, és a kerti úton a rózsaszínű bejárati ajtó felé haladt.

Mielőtt Apa elővehette volna a kulcsát, az ajtó kinyílt. Nagyi állt ott, kezében a szőnyegporolót tartotta. Kettőnkre vetett egy pillantást.

Megálltunk, úgy ahogy voltunk, vagyis inkább én álltam meg úgy, ahogy Apa volt, kezembe tartottam a kalapját pontosan úgy, mintha ez mindent megmagyarázna. Közben ő hőrihorgas testének súlyát egyik lábáról a másikra helyezte, és olyan kritikus pillantásokkal mérgette a tatót, mintha azt várta volna, hogy rögtön leesik egy cserép.

Nagyi a vállá fölétt hatkan odaszólt Anyunak:

- Nem mondta meg neki.

- Figyeljétek csak, - mondta Apa - Én...

Nagyi egy lépést előrelépett, Apa kettőt hátra.

- Meg fogod mondani neki, - szólalt meg újra Nagyi. - Ne mard addig visszahozni ezt a fiút, amíg meg nem mondod neki. - Rácsapott magára a szőnyegporolóval. - Ideje, hogy megtudja, - mondta. - Amikor Apád ennyi idős volt, már megkerülte a Horn fokot.

Ezután Nagyi sarkonfordult, bement a házba, és becsapta maga mögött az ajtót. Háromszor - gondoltam. - Kétszer - sóvöltötte Nagyi a postaláda nyílásán keresztül.

Láradt, de azért férfias sóhajjal Apa megfordult, és kivette a kezemből a kalapját. Leporolta, és fölítette. Azután az utcai azoba ablakában megnézte, hogy jól áll-e. De Anya és Nagyi ott álltak a csipkefüggöny mögött, várakozásteljesen, arcukon feszült figyelemmel. Apa hirtelen megfordult, és megragadta a fölemlét. Alig eszméltem fel, már újra a Walkyrie utcában jártunk.

Most valahogy nem örültem annyira a sétának. A nap eltűnt egy felhő mögött. A Pritwell sugárúton egy derékig meztelen, kövér ember nyírt a sövényt. A növény szaga befészkelte magát az orromba, és egész végig a parkig tüszögtem tőle. Apa könnyed eleganciával jött mellöttem. Azt hiszem, úgy akart tenni, mintha ehhez a kis szipogó, tüszögő, hosszúlábú, bő fehér ingjében csatlátó, kis gazfickóhoz nem lett volna semmi köze. Ami engem illet, bűnösnek éreztem magam. Akármilyen is volt az, amit Apának el kellett mondanom, már egyáltalán nem tűnt fontosnak. Az volt fontos, hogy Apa elkészőfélben volt Oswald bácsi kártyapartijáról. Kivéve, amikor a kémény kigyulladt egy éjszaka, Apa sohasem mulasztotta el ezt a bizonyos pénteki kártyapartit. Most meg ki kell hagynia, mert itt sétáltat engem Southend-on-sea utcáin, mivelhogy Nagyi addig nem enged be minket, amíg Apa el nem mondja nekem azt a bizonyos valamit.

Ha okosabb fiú lettem volna, azt kellett volna indítványoznom, hogy hagyjuk ezt az egészet, és menjünk el Oswald bácsihoz. Ehelyett bánatosan vonszoltam magam a golfpálya körül, Apa nyomában, miközben továbbra is kitartóan szipogtam. Minden vágyam egy zsebkendő volt.

- Fújd ki az orrod, - szólt rám Apa, majd motyogni kezdett valami másról.

- Mi az? - szoltam én.

- Fújd ki az orrod, - mondta.

- Nem, nem, nem azt kérdeztem, - szoltam én. - A másikat...

Elértük az Emlékezés Kertjét, ahol egy kövön ez állt: "Ők nem örögszenek meg, ahogy mi, az élők megöregedünk. Este és reggel egyaránt emlékezni fogunk rájuk." Én tudtam, kik azok az ők. Például nagypapa, aki lehet, hogy járt Valparaisóban és a Horn

foknál, még 10 éves kora előtt, és bizonyosan ott volt Ypres-nél, ahonnan nem jött vissza, ami még Apa születése előtt történt. Meghalt a gáztámadáskor, ott a senki földjén, mielőtt egyáltalán tudomást szerezhettek volna arról, hogy a felesége gyereket vár.

Megtöröltem az orromot a kezem fejével.

- Nincs nálam zsepi - magyaráztam.

Apa rámnézett, kerengélni kezdett a zsebében, majd elővette a saját zsebkendőjét, gondosan széthajtogatta, nekem könnyek szöktek a szemembe. Apa kifújta az orrát, majd visszagyömöszölte a zsebkendőt oda, ahonnan elővette.

- Meg fogsz örülni tőle, - mondta, - a fogaid elrohadnak és az összes hajad kihullik, és mindenki tudni fogja, miért. Tolószékben végzed, ahol majd csöpögni fog szádból a nyál.

- Tessék? - kérdeztem.

Apa a naplementét figyelte.

- Persze, csak ha túlzásba viszed. Mondom, ha túlzásba viszed.

Egy kis színetet tartott. Az arca ragyogott. Kalapja karimája alól kivillogott a szeme. Egy pillangó telepedett a kabátja hajtókájára.

- Mert maga az átkozott dolog, - nyögte ki, - az elkerülhetetlen.

A pillangó melengette szárnyait Apa barna szerzskabátján. Apa keze remegve felemelkedett, mintha meg akarta volna érinteni a lepkét. Visszafojtottam a lélegzetemet. Még sohasem láttam senkit pillangót simogatni, és Apa valahogy nem volt az a simogató fajta. Ha megsimogatja ezt a teremtményt - gondoltam, tényleg hinni fogok Istenben és Szűz Máriában és Spike Langdon apjában, valamint a cserelányban. Apa a mutatóujját nekifeszítette a hüvelyujjának és befricskázta a pillangót a begóniák közé.

- Meg se érintsd, - sziszegte, - ez minden, amit egy élet tapasztalata után mondhatok. - Becsukta égő szemét, és lábujjhegyen hintáztatta magát.

- A tenisz valamiképp segített - vallotta be, - amikor olyan idős voltam, mint te. - Kinyitotta az egyik szemét.

- Sose felejtse el, - szólalt meg, - hogy az a dolog annyit kivesz az emberből, mint három kemény meccs a tűző déli napon.

Meg voltam hatva. Végig visszafelé a Westcliff sugárúton és a Walkyrie utcán azon töprengtem, amit Apa mondott. Amikor elhaladtunk a díszfenyő mellett, megszólaltam:

- Apa...

- Ebből elég, - válaszolta.

Apa a fölére húzta a kalapját, és olyan vehemenciával esett neki a kertkapunak, mint amilyenrel egy római katona a kardjába dőlt.

- Semmi de... - kiáltotta apa.

Az előszobában elvágatott Anya és Nagyi mellett.

- Most már tudja, - mondta. Nagyi rám, Anya Nagyira, Nagyi a távolba nézett.

- Nem, nem tudja, - mondta Nagyi.

- Idehallgassatok, hát nem is figyelt rám, - szólt Apa, rátámaszkodva a lépcsőkarfára. - Megpróbáltam megmondani neki, de egyszerűen nem figyelt.

Már kifűztem a cipőmet. Meg akartam mondani, hogy sajnálom a dolgot, de egy szót sem tudtam kinyögni. Inkább újra befűztem a cipőmet.

- Végig csak szipogott, - magyarázta Apa. Nagyi megrázta a fejét, Anyára nézett, Anya pedig rám.

- Tudjuk, hogy nem tudod, - mondta Anya fölényesen, és kivette a szájából a cigarettát. - Nem tudod és nem is fogod megtudni. Úgy múlik el az életed, hogy soha nem tudod meg. Az lesz a vége.

Nem ez volt.